

SAMUEL BECKETT

ARGO

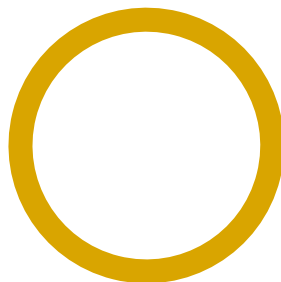
MOLLOY

MALONE UMÍRÁ

NEPOJMENOVATELNÝ

SAMUEL BECKETT

ARGO

**MOLLOY
MALONE UMÍRÁ
NEPOJMENOVATELNÝ**

MOLLOY

Jsem v pokoji své matky. Teď v něm bydlím já. Nevím, jak jsem se sem dostal. Možná sanitkou, rozhodně však nějakým vozidlem. Pomohli mi. Sám bych sem nikdy nedošel. Dost možná, že jsem se tady ocitl díky tomu člověku, co za mnou každý týden chodí. On tvrdí, že ne. Dává mi trochu peněz a odnáší papíry. Kolik papírů, tolik peněz. Ano, pracuji teď skoro jako dřív, jenomže už pracovat neumím. Zdá se, že na tom nijak nezáleží. Chtěl bych teď mluvit o tom, co mi zbývá, rozloučit se, doumírat. Oni jsou proti. Ano, vypadá to tak, že je jich víc. Ale chodí pořád ten samý. Doděláte to později, říká. Dobrá. Víte, nemám už moc pevnou vůli. Vždycky když si přijde pro nové papíry, přinese i ty, co jsem mu odevzdal minulý týden. Jsou popsané značkami, kterým nerozumím. Stejně je znova nečtu. Když za týden nic neudělám, nedá mi nic a ještě mi vyhubuje. Přitom nepracuji pro peníze. Pro co tedy? Nevím. Po pravdě řečeno nevím skoro nic. Tak třeba smrt mé matky. Byla už mrtvá, když mě přivezli? Nebo zemřela až později? Totiž, jestli zemřela a byla pohřbená. Nemám tušení. Třeba ji ještě ani nepohřbili. Každopádně teď bydlím v jejím pokoji já. Spím v její posteli. Kadím do její mísy. Jsem tady místo ní. Nejspíš jsem jí pořád víc a víc podobný. Už mi chybí jen jedno, syn. Možná někde nějakého mám. Ale nevěřím tomu. Byl by už hodně starý, skoro jako já. Byla to jenom obyčejná služtička. Žádná opravdová láska. Opravdová láska byla někde úplně jinde. Uvidíte sami. Vida, už jsem zase zapomněl, jak se jmenovala. Někdy se mi zdává, že jsem svého syna dokonce

znal, že jsem se o něj staral. Pak si ovšem říkám, že něco takového přece není možné. Není možné, že bych se mohl o někoho starat. Zapomněl jsem i pravopis a dobrou polovinu slov. Zdá se, že na tom nezáleží. To jsem rád. Ten člověk, co za mnou chodí, je takový divný. Zřejmě chodí jenom v neděli. Jindy nemá čas. Vždycky má žízeň. To on mi řekl, že jsem začal špatně, že jsem měl začít jinak. Rád bych. Začal jsem totiž od začátku, představte si, jako kdejaký hlupák. Tak tohle je můj vlastní začátek. Ale stejně si ho chtějí nechat, jestli jsem to dobře pochopil. Dal jsem si s ním práci. Tady je. Dal mi pořádně zabrat. Byl to přece jenom začátek, rozumějte. Kdežto teď už je skoro konec. Je snad to, co dělám teď, lepší? Nevím. O to ostatně nejde. Tohle je můj vlastní začátek. Musí něco znamenat, když si ho nechali. Tady je. Tentokrát, a pak ještě jednou, řekl bych, a potom už bude konec, i s celým světem kolem, aspoň si to myslím. Takový pocit předposledna. Všechno se zatemňuje. Ještě chvíli a oslepeme. To dělá ta hlava. Už nefunguje, říká, Nefunguji. Také ztrácíme řeč a zvuky slábnou. Člověk sotva přestoupí práh, a teď tohle. To ta hlava: má toho právě dost. Jako když říkáme, Tentokrát se mi to povede, možná ještě příště, a pak bude hotovo. Takovou myšlenku vyslovujeme jenom s obtížemi, protože je to svým způsobem jedno. Chceme tedy být pozorní, pečlivě zkoumat všechny ty tajemné věci a s bolestí si přiznávat, že chyba je v nás. Chyba? Přesně tohle slovo jsme použili. Ale jaká chyba? Tohle přece není loučení, kolik kouzla ještě zbývá ve všech těch tajemných věcech, s nimiž se ovšem bude třeba rozloučit, až nás příště budou míjet. Musíme se totiž rozloučit, bylo by hloupé nerozloučit se, když chceme. Uvažujeme-li o obrysech z pohledu minulosti, činíme tak, aniž čehokoli litujeme. Ale neuvažujeme o nich příliš, jak bychom o nich uvažovali? Nevím. Také lidé se míjejí, i když se nedají tak jasně rozeznat. To může jednoho odradit. Tak jsem třeba viděl, jak se k sobě pomalu přibližují A a B, aniž vědí, co dělají. Stalo se to na silnici zarážející svou pustotou, tím chci říci, že ji nevroubily žádné ploty, stěny ani jiné lemování, bylo to na venkově, protože na nekonečných pastvinách v tichu přežvykovaly krávy, vstoje i vleže. Možná si trochu vymýšlím, možná ledacos přikrášluji, ale celkem vzato to takhle nějak bylo. Žvýkají, polykají a po chvíli si bez námahy znovu zaplní tlamy. Šlacha na krku se pohybuje a čelisti zase začínají rozměňňovat. Tím však mohou moje vzpomínky končit. Cesta, tvrdá a bílá, roztínala hebké pastviny a stoupala a klesala podle vrtochu členité krajiny. Do města nebylo daleko. Byli to dva muži, v tom nemůže být mýlky, jeden malý a druhý velký. Vyšli z města, napřed jeden, potom druhý, načež se ten první začal vracet stejnou cestou zpátky, snad se unavil nebo si vzpomněl na nějakou povinnost. Bylo chladno, protože měli kabáty. Podobali se jeden druhému, ne však více než kdokoli jiný. Napřed byli daleko od sebe. Nemohli

se na tu dálku vidět, i kdyby zvedli hlavu a hledali se očima, což bylo dáno jak velkou vzdáleností, tak členitostí terénu, kvůli níž se cesta vlnila, nepatrně sic, ale přece jen znatelně. Pak však nadešla chvíle, kdy oba seběhli po svahu do téže prolákliny, a právě v této proláklině se nakonec setkali. Ne, nic mne neopravňuje k tvrzení, že se znali. Možná je vyrušily kroky toho druhého nebo je varovala nějaká temná předtucha, zvedli hlavu, a než ušli takových patnáct kroků, vzájemně se pozorovali, načež si stanuli tváří v tvář. Ne, neminuli se, ale zastavili se kousek od sebe, jak se tak často zvečera na opuštěné venkovské silnici zastavují pocestní, kteří se vzájemně neznají, aniž na tom je něco divného. Jenže oni se možná přece jenom znali. Na každý pád se teď znají a myslím, že se od té chvíle budou poznávat a zdravit dokonce i uprostřed města. Obrátili se k moři, které se táhlo do výšky k vyblédající obloze daleko za poli na východě, a prohodili několik slov. Potom šel každý dál svou cestou. Tedy každý šel svou vlastní cestou, A směrem k městu a B do míst, která zřejmě znal špatně nebo vůbec ne, protože postupoval nejistým krokem a často se zastavoval, aby se rozhlédl kolem, jako někdo, kdo se snaží uložit si do paměti orientační body, protože se jednou třeba vrátí, člověk nikdy neví. Zrádné kopce, do nichž s takovými obavami stoupal, nepochybně neznal vůbec, ledaže je viděl zdálky, třeba z okna svého pokoje nebo z vrcholku nějaké památky za pochmurného dne, kdy nemaje nic zvláštního na práci a hledaje útěchu ve výškách, zaplatil svých několik pencí a vystoupal po točitých schodech až na plošinu. Odtud pak zajisté viděl všechno, rovinu, moře a pak ty kopce, jež někteří nazývají horami, zbarvené místy večerním světlem do tmavomodra, jak se tisknou na sebe, kam až oko dohlédne, zpřetínané údolím, která sice nejsou vidět, ale dají se tušit díky jemně odstíněným barvám a ještě dalším příznakům, jež nelze převést do slov a snad jsou i nemyslitelné. Ani z této výšky je však nemůžeme vytušit všechny a často tam, kde vidíme jeden jediný svah, jeden jediný hřeben, jsou ve skutečnosti dva, dva svahy, dva hřebeny oddělené údolím. Teď však tyto kopce zná, nebo lépe řečeno, zná je lépe, a pokud se mu ještě někdy přihodí, že na ně bude opět hledět z dálky, bude na ně podle mého pohlízet novými očima, a nejen to, samotné jeho nitro, všechn ten vnitřní prostor, který není vidět, mozek, srdce a další dutiny, kde city a myšlenky slaví svůj sabat, to vše se bude nacházet ve zcela jiném rozpoložení. Vypadá staře a k politování, když kráčí tak sám po tolika letech, po tolika dnech a nocích marnotratně obětovaných onomu povyku, který počíná se zrozením a vlastně ještě před ním, onomu nenasytnému Jak na to? Jak?, jednou tichému a šeptajícimu, jindy zas zřetelnému jako číšníkovo A k pití si dáme?, které pak často sílí až k řevu. Kráčet nakonec tak sám, nebo skoro sám, za soumraku po neznámých cestách, s holí v ruce. Byla to velká hůl, odrážel se s ní kupředu a také se s ní bránil, když na to přišlo,

proti psům a lupičům. Ano, stmívalo se, ale ten člověk byl čistý, nesmírně čistý, a ničeho se nebál, vlastně ano, bál se, ale nemusel se bát, nikdo mu nemohl ublížit, nebo jen málo. Jenže to on bezpochyby nevěděl. Když o tom tak uvažuji, nevěděl bych to také. Zdálo se mu, že mu hrozí nebezpečí, že něco ohrožuje jeho tělo, jeho rozum, a možná tomu tak skutečně bylo, i přes jeho čistotu. Co s tím má vlastně čistota společného? Co má společného s nesčetnými silami zla? To nelze s jistotou říci. Měl na hlavě špičatý klobouk, v tom mi byl podobný. Vzpomínám si, jak mě to zaskočilo, mnohem víc, než kdyby měl třeba čepici se štítkem nebo buřinku. Sledoval jsem ho, jak se vzdaluje, naplněn jakýmsi neklidem, který ostatně ani nemusel být jeho vlastní, ale každopádně se na něm nějakým způsobem podílel. Kdo ví, třeba ho naplňoval můj vlastní neklid. Neviděl mne. Hřádoval jsem nad nejvyšší úrovní silnice a navíc jsem se tiskl ke skále, která měla stejnou barvu jako já, totiž šedou. Je možné, že si té skály povšiml. Rozhlížel se kolem sebe, jak jsem se už zmínil, jako by si chtěl vrýt do paměti charakteristické znaky cesty, a zajisté tedy viděl onu skálu, v jejímž stínu jsem se krčil jako Belacqua nebo Sordello, už nevím. Ovšem člověk, tím spíše já, k charakteristickým znakům cesty přece jen nepatří. Chci tím říci, že pokud by tudy nějakou mimořádnou souhrou náhod ještě někdy šel, po dlouhé době, poražený nebo proto, aby našel nějakou ztracenou věc či aby něco spálil, bude očima hledat tu skálu a nikoli to prchavé a pohyblivé, co se skrývá v jejím stínu a co je stále ještě živým tělem. Ne, zcela určitě mne neviděl, z důvodů, které jsem již uvedl, a navíc proto, že toho večera neměl na takové věci pomyslení, neměl ani pomyslení na živé, ale spíše na to, co setrvává stále na jednom místě, a pokud se to hýbe, pak jen pomalu, tak pomalu, že i batole by se tomu smálo, o starci nemluvě. Ať tomu bylo, jak chtělo, totiž ať mne viděl nebo ne, opakuji, že jsem ho sledoval, jak se vzdaluje, odoláváje pokušení (tedy já) vstát, rozběhnout se za ním a možná ho jednou dohnat, abych ho lépe poznal, abych nebyl tak sám. Přestože to však k němu mou duši jako na gumičce tolik táhlo, viděl jsem ho špatně, kvůli šeru a také kvůli zvlněnému terénu, za jehož záhyby se mi občas ztrácel, aby se později vynořil o kus dál, ale myslím, že hlavně kvůli všem těm ostatním věcem, které mne volaly a za nimiž se má duše po řadě vrhala, zmateně a bez rozmyslu. Přirozeně mám na mysli pole sinalá rosou a zvířata, která ustávala ve svých toulkách, aby si našla místo k nočnímu spočinutí, moře, o němž více nepovím, stále ostřejší linii horských hřebenů, nebe, na němž jsem cítil první mihotavé hvězdy, aniž jsem je viděl, svou ruku na koleni a především pak onoho druhého pocestného, A nebo B, už si nevzpomínám, který se tak moudře vracel domů. Ano, také svou ruku, z níž mé koleno cítilo jen její chvění a z níž mé oči viděly jen zápěstí, hřbet protkaný žilkami a zbělalé články prstů. Nyní však nechci hovořit o ní, o téhle ruce,

protože všechno má svůj čas; chci mluvit o tom A nebo B, který se ubírá k městu, z něhož předtím vyšel. Když se to však vezme kolem a kolem, co bylo na jeho vzezření tak typicky městského? Bylo prostovlasý, na nohou měl plátěnky a kouřil doutník. Pohyboval se loudavě, jako by jenom zabíjel čas, což mi právem či neprávem připadalo významné. To všechno však nic nedokazovalo ani nepopíralo. Možná přicházel zdaleka, třeba z druhého konce ostrova, a mířil k tomu městu úplně poprvé, nebo se do něj vracel po dlouhé nepřítomnosti. Za ním běžel malý psík, myslím, že to byl špic, ale nevím to jistě. Nevěděl jsem to jistě ani tehdy a nevím to ani dnes, i když jsem o tom nijak zvlášť nepřemýšlel. Psík muže nesledoval přímo, jak už je zvykem špiců, zastavoval se, obíhal ve velkých kružicích, opouštěl je, chci říci, že je přerušoval, aby v nich o něco dál zase pokračoval. U špiců je zácpa známkou dobrého zdraví. V příhodný, předem určený okamžik, chcete-li, já totiž chci, se pán vrátil, vzal psíka do náruče, zahodil doutník a zabořil tvář do oranžových chlupů. Byl to pán, to bylo vidět na první pohled. Ano, ten špic byl oranžový, čím víc na to myslím, tím jsem si jistější. A vůbec. Tedy ten pán přišel zdaleka, prostovlasý, v plátěnkách, s doutníkem v ústech, se špicem v patách? Nevypadal spíše, jako by právě vyšel z hradeb, po dobré večeři, vyvenčit psa i sebe sama, aby si nerušeně zasníl a zaprděl, jak je zvykem tolika měšťanů, když je hezky? Nebyl snad jeho doutník ve skutečnosti krátkou lulkou nebo jeho plátěnky střevíci pobitými cvočky, zbělelými prachem, a proč vlastně nemohl být ten psík toulavým psem, kterého uchopíme a sevřeme v náručí, třeba ze soucitu nebo proto, že jsme se dlouho sami toulali po všech těch cestách bez konce, po písčinách, kamenitých planinách, mokřinách a vřesovištích, přírodou, která odměřuje podle nějaké jiné spravedlnosti, z dále do dále, až jsme konečně narazili na nějakého spoluvězně, jehož bychom chtěli oslovit, obejmout, podojit a napojit, ale kterého mineme se zlým pohledem v obavách, že mu taková důvěrnost nebude po chuti. To vše až do chvíle, kdy toho už na nás bude příliš a kdy v tom světě, který nám zavírá svou náruč, začneme do té vlastní přijímat zatoulané psy, budeme je v ní nosit tak dlouho, až si nás zamilují, až si je zamilujeme, a pak je odmrštíme. Možná na tom byl stejně, i když na to nevypadal. Pak zmizel, s něčím kouřícím v ruce a se sklopenou hlavou. Vysvětlím vám, co tím myslím. Když vidím mizet nějaký předmět, odvracím zrak vždycky o něco dříve. Hledět na ně až do poslední chvíle, ne, kdepak, to nesvedu. A právě v tomhle smyslu zmizel. Uvažoval jsem o něm s odvrácenýma očima, říkal jsem si, Zmenšuje se, zmenšuje. Bylo mi jasné, na co myslím. Věděl jsem, že bych to mohl dohnat, i přes svou nemohoucnost. Stačilo jen chtít. A vlastně ani to ne, protože jsem chtěl. Vstát, dostat se na cestu, klopýtavě se za ním rozběhnout, zavolat na něj, nemohlo být nic snazšího. Zasluchne mé volání, obrátí se, počká na mne.

Postavím se přímo proti němu i proti psovi, lapám po dechu a opírám se o berle. Trochu se mne bojí a trochu mne lituje. Vzbuzuji v něm značný odpor. Není na mne nikterak pěkný pohled a také právě nevoním. Co že si přeji? Ach, tenhle tón dobře znám, tu směs strachu, lítosti, odporu. Přeji si, abych se na toho muže a na psa mohl podívat zblízka, abych se dověděl, co kouří, prohlédl si jeho boty a získal další vodítka. Je milý, vykládá o různých věcech, líčí mi, odkud jde a kam má namířeno. Věřím mu, vím, že je to moje jediná příležitost, abych – moje jediná příležitost, věřím mu každé slovo, příliš jsem si za celý svůj dlouhý život odříkal a nyní to všechno hladově hltám. Především potřebuji příběhy, trvalo mi dlouho, než jsem na to přišel. A stejně si tím nejsem docela jistý. Takže si v některých otázkách udělám jasno, dozvím se o něm věci, které jsem předtím nevěděl, které mne pronásledovaly, dokonce i ty, jimiž jsem sám neprošel. To je mi ale jazyk. Mohl jsem se dokonce dovědět, jaké je jeho povolání, když mě všechna povolání tak zajímají. Přitom se ovšem snažím ze všech sil, abych nemluvil sám o sobě. Za chvíli se rozpovídám o kravách, o nebi, jen počkejte. A vidíte, odchází, má naspěch. Předtím nevypadal, že pospíchá, bezcílně se procházel, jak jsem se už zmínil, ale po třech minutách v mé společnosti už má naspěch, musí si pospíšit. Věřím mu. A jsem zase neopuštěný, to bych neřekl, to není můj styl, ale, jak bych to jenom nazval, sám se sebou, také ne, vždyť jsem přece nebyl bez sebe, mám naprostou volnost, vida, nevím sice, co to znamená, ale často ten výraz slyším, mám naprostou volnost dělat něco, nedělat nic, poznávat, ale co, snad zákony vědomí, mého vědomí, třeba že voda stoupá přímo úměrně tomu, jak se do ní ponořujeme nebo že je lepší či aspoň stejně dobré vymazávat písmo a ne jen začernovat okraje, zaplňovat je, dokud nebude všechno bílé a hladké a dokud se neobjeví pravá tvář celé té pitomosti, hloupého, bezvýchodného nesmyslu. Udělal jsem tedy lépe, nebo aspoň stejně dobře, že jsem svou pozorovatelnou neopustil. Avšak místo toho, abych pozoroval, ve slabé chvílce jsem se v duchu vrátil k tomu druhému, k muži s holí. Znovu se ozval šepot. Úkolem předmětů je nastolovat ticho. Říkal jsem si, Kdo ví, jestli se nešel jen tak provětrat, protáhnout se, rozhybat, pročistit si mozek a prokrvit nohy, aby si zajistil dobrou noc, šťastné probuzení a krásný nový den. Měl však mošnu? Cožpak tu chůzi, neklidné pohledy i tu hůl samu můžeme spojovat s tím, co nazýváme procházkou? Ovšem ten jeho klobouk byl městský, třebas staromódní, ale městský, jako by ho větrík přinesl odněkud zdaleka. Aspoň ho neměl upevněný pod bradou tkanicí nebo gumičkou. Sundal jsem si klobouk a podíval se na něj. Mám ho už od nepaměti přivázaný dlouhou tkaničkou ke knoflíkové dírcce, pořád k té samé, bez ohledu na roční období. Znamená to, že žiji neustále. Je dobré to vědět. Ruku, která uchopila klobouk a nyní jej svírala v prstech, jsem odtáhl tak daleko od sebe,

jak to jen bylo možné, a začal jsem s ní opisovat kruhy. Přitom jsem sledoval podšívku svého kabátu, který se rozevíral a zase zavíral. Už je mi jasné, proč jsem nikdy nenesl v knoflíkové dírcce květinu, třebaže ta dírka byla dost velká na to, aby pojala celý pugét. Rezervoval jsem si ji pro klobouk. Mával jsem tedy svým kloboukem. Ale teď nemíním hovořit ani o svém klobouku, ani o kabátě, to bychom předbíhali. Určitě o nich pohovořím později, až bude čas pořídit soupis mých pozemských statků. Pokud je ovšem do té doby neztratím. I kdybych je však ztratil, budou mít v soupisu své místo. Stejně se nebojím, že bych je ztratil. Ani své berle neztratím. I když je možná jednoho dne zahodím. Musel jsem stát na vrcholku nebo na svazích jakési nezvyklé vyvýšeniny, protože jak jinak bych mohl zrakem obsáhnout tolik věcí, blízkých i vzdálených, pevných i pohyblivých? Co však pohledávala taková vyvýšenina v té sotva zvlněné krajině? A jak jsem se na ní ocitl já? Právě to se pokusíme zjistit. Ostatně všechny tyhle věci nemusíme brát tak docela vážně. Zdá se, že v přírodě najdeme všechno, především pak optické klamy. Dost možná, že také v jádru splétám dohromady několik různých příležitostí a časů, jádro je ostatně mým domovem, tedy ne přímo pevné jádro, ale nějaké místo mezi hničícím zárodkem a slupkou. Třeba byl A jednoho dne na jednom místě a B jindy na druhém, potom jsem já stál někde u skály a stejně tak to mohlo být s ostatními složkami, s kravami, nebem, mořem, s horami. Nemožu tomu uvěřit. Ne, nebudu lhát, chápu to docela snadno. Ale na tom nezáleží, pokračujme, tvařme se, jako by všechno pramenilo z téže nepříjemnosti, přidávejme a přidávejme, až bude kolem úplně černou. Jisté je, že ten člověk s holí se té noci už stejnou cestou nevrátil, protože to bych ho musel slyšet. Neříkám, že bych ho viděl, říkám jen, že bych ho slyšel. Skoro vůbec nespím, a pokud ano, pak ve dne. Nebylo tomu tak vždycky, ve svém nezměrném životě jsem okusil spánek ve všech podobách, ale v té době, již popisuji, jsem spal přes den, a především ráno. Ať mi nikdo nevykládá o měsíci, za mých nocí žádný měsíc nesvítí, a pokud se náhodou zmíním o hvězdách, je to jen omylem. Nuže, ze všech zvuků, které té noci zazněly, nepatřil ani jeden těžkým, nejistým krokům, ani té holi, která čas od času svým úderem roztrásla zemi. Je tak příjemné, když si po dlouhém období nejistoty můžete tyhle první dojmy potvrdit! Není pochyb, že právě tato okolnost zmírňuje úzkost ze smrti. Jistěže nešlo o potvrzení vyčerpávající, myslím potvrzení mých prvních dojmů ohledně – počkejte – B. Protože je možné, že zmožen únavou či odevzdaností, o smrti nemluvě, nasedl na jeden z těch vozů a kár, které mne po ránu s hromovým rachotem mýjely a přivázely na trh ovoce, vejce, máslo a sýr. Také se mohl do města vrátit jinou cestou, příliš vzdálenou na to, abych slyšel, co se na ní odehrává, nebo úzkými stezkami mezi poli, kde tiše ohýbal stébla trávy a udusával mlčící prst. A tak jsem strávil onu

dávnou noc na vážkách mezi šepotem svého vlastního, zdvořile nechápajícího bytí, a mezi tak odlišnými (skutečně až tak odlišnými?) šepoty všeho, co zbývá a co se děje mezi západem a východem slunce. Ani jedinkrát se neozval lidský hlas. Jenom krávy, které marně volaly na procházející vesničany, aby je někdo přišel podojit. Od té doby jsem A a B neviděl. Ale možná, že je někdy uvidím. Poznám je však? A jsem si opravdu natolik jistý, že jsem je od té doby neviděl? Okamžik ticha, jako když dirigent zaklepe na pultík a zvedne ruce, než spustí všechn ten rámus. Kouř, hole, maso, vlasy, večer, dálka, vše se soustředí kolem touhy po spřízněné duši. Všechny tyhle cáry si dovedu vybavit, abych zakryl svou hanbu. To bych rád věděl, co to má znamenat. Avšak nebudu to potřebovat pořád. A co se týče touhy po spřízněné duši, povím vám, že když jsem se probudil někdy mezi jedenáctou a polednem (o něco později jsem slyšel klekání, které mi připomnělo vtělení), rozhodl jsem se, že půjdu navštívit matku. K tomu, abych se rozhodl jít navštívit tuto ženu, jsem musel mít povýtce naléhavé důvody, a protože jsem neměl co dělat ani kam jít, bylo pro mne nalezení těchto důvodů hračkou, hračkou jedináčka, až jsem si jimi mohl zaplnit duši tak, že na žádnou jinou činnost již nezbylo místo a dokonce jsem se trásl při pomyslení, že by mi mohlo něco zabránit v tom, abych se k ní, totiž k mé matce, neprodleně dostavil. Následkem toho jsem se tedy zvedl, upravil si berle a sestoupil k silnici, kde jsem našel svůj bicykl (vida, to jsem ani nečekal) na stejném místě, kde jsem jej patrně zanechal. To mi připomíná, že třeba mrzák, nasedl jsem tehdy na bicykl s jistým požitkem. Povím vám, jak jsem to dělal. Berle jsem připoutal k horní tyči rámu, z každé strany jednu, svou chromou nohu (už jsem zapomněl kterou, teď jsou chromé obě) jsem opřel o výstupek osy předního kola a druhou nohou jsem šlapal. Byl to bicykl bez řetězu, s volným kolem, jestli něco takového existuje. Milovaný bicykle, nebudu tě nazývat kolem, byl jsi natřený na zeleno stejně jako tolik jiných bicyklů tvého druhu, nevím proč. Mám ho před očima, jako by to bylo dnes. S radostí bych vám ho popsal. Místo zvonku, na jaký jste zvyklí, měl malou trumpetku nebo houkačku. Troubit na ni pro mne bylo nesmírným potěšením, bezmála smyslným. Půjdu ještě dál a řeknu vám, že kdybych měl sestavit seznam věcí, které mne v průběhu mé nekonečně dlouhé existence příliš neštvaly, troubení na houkačku by v něm zaujímalo čestné místo. Když jsem se musel od svého bicyklu odloučit, odmontoval jsem houkačku a vzal si ji k sobě. Myslím, že ji pořád ještě někde mám, a pokud na ni netroubím, je to tím, že přestala fungovat. Ani dnešní automobily už nemají houkačku, alespoň ne v tom smyslu, jak ji chápu já, nebo jen zřídka. Pokud nějakou takovou zahlédnu na ulici za staženým okénkem stojícího automobilu, mnohdy se zastavím a zatroubím na ni. Vlastně bych o tom měl mluvit v minulém čase. Je to

tak osvěžující, mluvit o bicyklech a houkačkách. Bohužel se nám nejedná o ně, ale o tu, která mne přivedla na svět, a to ještě dírou ve svém zadku, pokud se dobře pamatuji. To byla první mrzutost. Doplním tedy jen to, že přibližně každých sto metrů jsem se zastavoval, abych odpočinul nohám, zdravé i chromé, a nejen nohám, kdepak, nejen nohám. Ani jsem pořádně nesedl, zůstal jsem sedět obkročmo s oběma nohama na zemi, s rukama na řídkách a s hlavou opřenou o lokty, a čekal jsem, až se mi udělá lépe. Avšak ještě dříve, než opustím tato kouzelná místa ve výšce mezi horami a mořem, chráněná před některými větry a otevřená všemu, co poledne v této proklaté zemi přináší, vůním a vláze, rád bych utišil strašlivý křik chrástalů, kteří za jarních nocí pobíhají po polích a po pláních a roztáčejí své řehtačky. To mi navíc umožňuje určit počátek této neskutečné cesty, předposledního matného obrysu mezi jinými matnými obrysy, o níž prohlašuji zcela bez okolků, že začala druhý nebo třetí týden v červnu, tedy ve chvílích, které jsou pro nás, obyvatele toho, co nazýváme svou polokoulí, obzvláště trudné, neboť sluneční žár dosahuje největší intenzity a na půlnoci se nám přichází vymocit polární záře. V té době jsou také slyšet chrástalové. Moje matka mne ráda vídala, respektive ráda přijímala, protože už dlouho neviděla vůbec nic. Pokusím se přinutit, abych o ní mluvil s klidem. Byli jsme oba tak staří, měla mne ještě zamlada, až jsme museli vypadat jako párek starých známých, bez pohlaví a bez příbuzenského vztahu, ale zato se stejnými vzpomínkami, výčitkami a nadějemi. Nikdy mi neříkala synu, což bych ostatně ani nepřipustil, ale Dane, nevím proč, nejmenuji se Dan. Možná že se Dan jmenoval můj otec, ano, třeba mne považovala za mého otce. Já ji považoval za svou matku a ona mne považovala za mého otce. Dane, pamatuješ, jak jsem tenkrát zachránila tu vlaštovku. Dane, vzpomínáš, jak jsi zakopal prsten. Takhle se mnou mluvila. Vzpomínal jsem si, vzpomínal, tím chci říci, že jsem tak trochu věděl, o čem mluví, a pokud jsem se připomínaných událostí osobně nezúčastnil, bylo to stejně jedno. Když už jsem ji musel nějak oslovit, říkal jsem jí Mag. A pokud jsem jí říkal Mag, byl to pouze můj nápad, ani vám nedokáži vysvětlit, proč právě tak, to písmeno g jako by rušilo slabiku ma, plivalo jí do tváře, abych tak řekl, lépe než kterékoli jiné písmeno. Tak jsem současně uspokojoval svou nesmírnou a nepochybně nepřiznanou potřebu mít matku, lépe řečeno mámu, a nahlas se k tomu přiznat. Protože než řekneme Mag, musíme říci ma, máma, jinak to nejde. A da, alespoň v našem kraji, znamená otce, tátu. Navíc to pro mne nijak nerozhodovalo, alespoň ne v době, do níž se nyní snažím vetřít, tedy to, jestli jsem jí říkal mami, Mag nebo hraběnko z Prdelberku, protože už celou věčnost byla hluchá jako poleno. Myslím, že dělala pod sebe, velkou i malou potřebu, ale jakási ostýchavost nás měla k tomu, abychom se tomuto tématu během našich setkání vyhýbali, takže jsem si

v tomhle ohledu nikdy nezjednal jasno. Navíc toho ani nemohlo být mnoho, pár skoupě zalitých kozích bobků každé dva nebo tři dny. Pokoj páchl čpavkem, ne po čpavku, ale přímo čpavkem, ano, čpavkem. To, že jsem to já, poznávala po čichu. Její vyschlá a chlupatá stará tvář se vždycky celá rozzářila, sotva mne ucítila. Špatně vyslovovala, umělý chrup jí cvalkal a většinou ani pořádně nevěděla, o čem vlastně mluví. Kdokoli kromě mne by se v tom rachtavém žvanění, které ustávalo jen během krátkých záchvatů bezvědomí, dočista ztratil. Beztak jsem za ní nechodil proto, abych ji poslouchal. Domlouval jsem se s ní tak, že jsem jí klepal na čelo. Jedno klepnutí znamenalo ano, dvě ne, tři nevím, čtyři peníze a pět sbohem. Dělal mi značné potíže, než jsem tenhle systém vysvětlil jejímu narušenému a blouznivému mozku, ale nakonec se mi to podařilo. Bylo mi jedno, že si plete ano, ne, nevím a sbohem, ostatně sám jsem je kolikrát zaměnil. Ale tomu, aby si spojovala čtyři klepnutí s něčím jiným než s penězi, bylo třeba za každou cenu zabránit. Tak jsem jí během učení společně se čtyřmi klepnutími na čelo strkal pod nos nebo do úst bankovku. Jak jsem byl naivní! Zdálo se, že pokud nepřestala chápat samotný pojem množství, přinejmenším nedokázala počítat dále než do dvou. Od jedné do čtyř to pro ni bylo příliš daleko, rozumíte. Při čtvrtém klepnutí se domnívala, že je teprve u druhého, protože ta dvě první se jí vykouřila z paměti stejně dokonale, jako by je nikdy ani neucítila, třeba nevím, jak se vám něco, co nikdy neucítíte, může vykouřit z paměti, ačkoli se to zřejmě stává běžně. Nejspíš si myslela, že pořád říkám ne, i když jsem nic takového neměl zdaleka v úmyslu. Na základě těchto úvah jsem hledal a nakonec našel účinnější způsob, jak jí vnuknout představu peněz. Spočíval v tom, že jsem čtvero klepnutí ukazováčkem nahradil jednou nebo několika (podle potřeby) ranami pěstí. Tomu již rozuměla. Ostatně kvůli penězům jsem za ní nechodil. Bral jsem si je, to ano, ale nechodil jsem kvůli nim. Ani toho své matce tolik nezazlívám. Vím, že dělala všechno, co bylo v jejích silách, aby mne neměla, samozřejmě s výjimkou toho jediného, a pokud se jí nikdy nepodařilo se mne zbavit, bylo to tím, že osud pro mne připravil jinačí hlubiny než žumpu. Měla však dobrý úmysl a to mi stačí. Ne, nestačí mi to, ale rozhodně to své matce přičítám k dobru, všechno to, co pro mne udělala. Také jí odpouštím, že mne během prvních měsíců poněkud příliš natřásala a pokazila mi tak jediné trochu slušné období mého nesmírného života. Navíc jí přičítám k dobru, že si z mého příkladu vzala poučení a už v tom nepokračovala, nebo s tím spíš včas přestala. A pokud budu jednoho dne hledat smysl svého života, člověk nikdy neví, začnu právě odtud, od téhle ubohé děvky s jediným mláďetem, posledním svého plemene, rád bych věděl jakého. Než přistoupím k faktům, protože všechno o tom dávném letním odpoledni jsou skutečně fakta, rád bych dodal, že s touhle hluchou, slepou, bezmocnou

a šílenou stařenou, která mi říkala Dane a já jí Mag, a jediné s ní, jsem – ne, nedokážu to vyslovit. Chci říci, že bych to dokázal vyslovit, ale nevy-slovím to, ano, bylo by snadné to vyslovit, protože by to nebyla pravda. Co jsem z ní vlastně viděl? Vždycky hlavu, někdy ruce a jen zřídkka paže. Hlavu vždycky. Byla plná chlupů, vrásek, špíny a slin. Hlava, která za-temňovala vzduch. Ne že by bylo nutné ji vidět, ale je to aspoň začátek. Byl jsem to vždycky já, kdo vytahoval klíč zpod polštáře, bral peníze ze sekretáře a vracel klíč zpátky pod polštář. Ale kvůli penězům jsem necho-dil. Myslím, že tam každý týden docházela nějaká žena. Jednou jsem na tu sinalou a svraskalou hrušku letmo a bez přemýšlení přiložil rty. Fúj. Udělalo jí to radost? Nevím. Na chvíli přestala blábolit, ale vzápětí po-kráčovala dál. Nejspíš se divila, co se to děje. Možná si také řekla fúj. Cí-til jsem strašný puch. Musel jí vycházet z vnitřností. Vůně staroby. Kde-pak, nekritizuji, sám také nevoním levandulí. Mám popisovat její pokoj? Ne. Možná se k tomu naskytne příležitost později. Až v něm budu hle-dat azyl, na konci svých sil, s ohonem staženým a s kalichem hanby vy-pitým až do dna, kdo ví. Dobrá. Teď, když víme, kam jdeme, dejme se na cestu. Na začátku je dobře vědět, kam jdeme. Člověk pak skoro nemá ani chuť někam chodit. Byl jsem roztržitý, já, který bývám roztržitý tak zřídkka, i když je otázka, z čeho, a mé pochyby byly ještě nejistější než obvykle. Ta noc mne jistě unavila, ne-li oslabila, a slunce, které se pomalu zvedalo na východě, mne ve spánku otráвило. Než jsem zavřel oči, měl jsem mezi sebe a slunce postavit skálu. Pletu si východ a západ, stejně tak póly, s ob-libou je přehazuji. Nebyl jsem ve své kůži. Ta moje kůže je pohodlná a volná, stává se málokdy, že v ní nejsem. Proto se o tom také zmiňuji. Přesto jsem bez potíží ujel několik mil a ocitl se před hradbami. Tam jsem podle předpisu sesedl s kola. Ano, policie vyžaduje, aby při vjezdu do města a při výjezdu z něj cyklisté sesedli s kola, automobily aby přeřadily na jedničku a koňské potahy popojížděly krokem. Domnívám se, že dů-vod tohoto nařízení je následující; totiž že přístupové cesty do města, a tím spíše výstupové, jsou jedna jako druhá úzké a zakryté obrovskými klenbami. Je to dobré nařízení a já je úzkostlivě dodržuji, třebaš mi dělá problémy jít o berlích a ještě před sebou tlačit bicykl. Zvládl jsem to. Sta-čilo jenom pomyslet. A tak jsme tím průchodem prošli společně, já a můj bicykl. Jenže o kousek dál jsem zaslechl, jak na mne někdo volá. Zvedl jsem hlavu a spatřil policistu. Mluvím ovšem obrazně, protože to, co se dělo, jsem zjistil teprve později indukcí nebo snad dedukcí, nevím. Co tady děláte? ptá se. Na tuhle otázku jsem zvyklý, hned jsem ji pochopil. Odpočívám, řeknu mu. Odpočíváte, on na to. Odpočívám, říkám já. Od-povíte mi na mou otázku, rozkřikne se. Tak tohle se mi stává často, když si musím vymýšlet: opravdu věřím, že jsem odpověděl na kladené otázky, ale ve skutečnosti tomu tak není. Nebudu líčit náš rozhovor v celé jeho

spletitosti. Nakonec jsem pochopil, že způsob, jakým odpočívám, moje poloha během odpočinku, obkročmo na kole, s pažemi na řídítkách a s hlavou na loktech, cosi ohrožuje, už ani nevím co, snad veřejný pořádek nebo mravnost. Skromně jsem poukázal na své berle a zkusmo se zmínil o své invaliditě, která mne nutí odpočívat tak, jak je to možné, a ne tak, jak se má. Myslím, že jsem byl také přesvědčen, že neexistují dva zákony, jeden pro zdravé a druhý pro mrzáky, ale jeden jediný, jemuž se musí podřídit bohatí i chudí, mladí i staří, šťastní i nešťastní. Byla to krásná řeč. Také jsem poznamenal, že nejsem nešťastný. Co jsem to jen řekl! Vaše papíry, povídá, jak jsem se dověděl o chvíli později. Ale ne, já na to, ale ne. Vaše papíry! křičí. Aha, moje papíry. Nosím u sebe jediné papíry, totiž pár kousků novin, abych se mohl utřít, chápete, když jdu na stranu, kdepak, ale jsem rád, když mám pocit, že to mohu udělat, kdykoli to bude nutné. Připadá mi to přirozené. Celý zmatený jsem ty papíry vytáhl z kapsy a strčil mu je pod nos. Bylo krásně. Kráčeli jsme uličkami zalitými sluncem, kde nebyl velký provoz, já klopytal o berlích a on mi rukou v bílé rukavičce tlačil bicykl. Nebyl jsem – nepřipadal jsem si nešťastný. Na chvíli jsem se zastavil, přiznám se bez mučení, zvedl jsem ruku a dotkl se střechy svého klobouku. Byla rozpálená. Cítil jsem, jak se po nás otáčejí rozradostnělé a mírumilovné tváře, tváře mužů, žen a dětí. V jednom okamžiku se mi zdálo, že slyším odněkud z dálky hudbu. Zastavil jsem se, abych si ji mohl poslechnout. Pokračujte, vyzval mě. Poslouchejte, já na to. Pokračujte, povídá. Nebylo mi dovoleno, abych si tu hudbu poslechl. Možná by to mohlo vyvolat srocení. Štouchl mne do zad. Dotkl se mne, sice ne přímo kůže, kdepak, ale moje kůže tu tvrdou chlapeckou pěst cítila i přes své ochranné vrstvy. Pokračoval jsem v chůzi, jak nejlépe jsem dokázal, a poddával jsem se té vzácné chvíli, jako bych byl někdo jiný. Byla to hodina odpočinku mezi dopolední a odpolední prací. Ti snad nejmoudřejší leželi natažení v parcích nebo seděli na zápražích, vychutnávali tu doznívající lenivost, zapomínali na současné starosti, lhostejní ke svým bližním. Jiní naopak těchto okamžiků využívali k tomu, aby s hlavou v dlaních spřádali plány do budoucna. Kdyby se aspoň jeden z nich postavil na mé místo, aby ucítil, jak jsem v té chvíli malý a jaká je v té malosti nesmírná síla, jako v lanech napjatých k prasknutí. Je to možné. Ano, směřoval jsem k tomu falešnému dnu, ke klamným lákadlům zemské tíže a klidu, vyplavoval jsem ze sebe všechn starý jed a věděl jsem, že nemám co ztratit. Pod modrou oblohou a pod dohledem strážce. Zapomínal jsem na svou matku, zbavený všeho konání a rozpuštěný v čase druhých, říkal jsem si, klid, jen klid. Když jsme dorazili na stanici, předvedli mne k jakémusi vysokému úředníkovi. Byl v civilu, jen tak v košili, se slaměným kloboukem na hlavě a s nohama na stole se rozvaloval v křesle a z úst si vytahoval něco malého a pružného, o čemž